

דבר תורה לפרשת פנחס

מאת החייל הקדוש עמיחי רובין הי"ד

סיכום על פי שיעור של הרב עוזי חובב בשיחות הרצי"ה קוק זצ"ל

הרצי"ה פותח את אחת השיחות במילים: "תורת השם תמימה". למה "תורת השם תמימה"? כי אי אפשר לראות את פרשת בלק ללא פרשת פנחס. מי שיקרא את התורה לא בתמימות - עלול להגיע לתקלות, "צו לצו צו לצו.. זעיר שם זעיר שם" (ישעיהו כ"ח י').

בסוף הפרשה הקודמת, היה לנו את חטא בנות מואב והמדיינית - "ויחל העם לזנות אל בנות מואב" וה-"מדיינית" זו הבת של בלק. שאר בנות מדיין לא היו בחטא, רק בלק היה מוכן לשלוח את בתו למשימה. כשפנחס רואה את זה, מיד - "ויקום פנחס מתוך העדה וייקח רומח בידו".

הזכרנו שיש הבדל ויש גם דמיון בין משה ובין בלעם. הדמיון ביניהם הוא שהקדוש ברוך הוא מדבר דרכם, וההבדל הוא שכל מה שהקדוש ברוך הוא צריך להגיד לבלעם - משה רבנו ידע לבד. כל ההסתכלות של בלעם, שהקב"ה מלמד אותנו דרכו מי זה עם ישראל - משה רבינו ראה באופן טבעי. לכן משה לא צריך נבואה על "מה טובו אהליך יעקב" (במדבר כ"ד ה'), זה טבעי אצלו. שיא הנבואה זה להיות שליח. הנביא הוא גם דברן במובן שמדבר את דבר ה', וגם שליח. לכל הנביאים יש גם דיבור רגיל, ואצל משה רבינו כל דיבור שלו זה דבר ה', אין לו מעצמו כלום.

באותו אירוע של זמרי והמדיינית, משה רבינו עומד רואה את עם ישראל חוטא - "ויחל העם לזנות" וגם את זמרי שמגיע אליו, ותגובת משה רבינו שהוא הנביא הכי גדול שיש לעם ישראל - הוא לא פועל. הוא עומד, ומי שפועל באותו אירוע הוא דווקא פנחס. מה הוא פנחס? אומרת הגמרא בסנהדרין "ובעל בת אל נכר" (מלאכי ב' י"א) - אדם מישראל קדוש, בעל בת גויה! לא כל עם ישראל מדקדק בכל המצוות, יש מי שיותר ויש מי שפחות. אבל שני דברים תמיד שמרו - ברית מילה, ונישואין. והרצי"ה מביא את המקרה על מקס נורדאו, שאחרי מותו של הרצל פנו אליו וביקשו שיחליף אותו, ואמר מקס: אני לא יכול. יש בחיים שלי כתם (אשתו היא גויה), והלוואי שאזכה לראות את הסנהדרין יושבים בירושלים ושם אני אהיה נידון". הרצי"ה כותב: מקס נורדאו היה בעל תשובה. ביום הכיפורים האחרון, גילו אותו בבית כנסת במדריי, מתפלל ומתייפח. הוא ידע את הבעיה שלו, לבוא על בת של נוכרי - זה לא שייך לעם ישראל.

פנחס מזדעזע מהדבר הזה - יהודי מגזע אברהם יצחק ויעקב, שעמד בהר סיני, ושמע את דבר ה' מפי הגבורה, והוא בועל גויה?! פנחס לוקח רומח בידו והורג את שניהם. ומסביר על זה הרב כר: מה מיוחד בקנאותו של פנחס? מספרת הגמרא שאמרו ישראל לפנחס, שהתגובה הזאת היא קשורה לתכונות רעות שהגיעו אליו מסבא שלו. הוא נהנה מהרציחה, שהרי אבי אמו (יתרו) היה מפטם עגלים לעבודה זרה. אז שלא יצטדק - זה אצלו בטבע. יכול להיות שהעבודה זרה בוערת לו. הקב"ה ידע שזה מה שאמרו על פנחס, ולכן אומר הקב"ה - פנחס הוא שייך לאהרון הכהן - אוהב לכל, רודף השלום. אהרון הכהן - האדם שהכי רחוק מרצח. אדם כמו אהרון שיוצא לקנא - זה אדם שעושה דברים נגד הטבע שלו, זו הראיה שהמעשה לשם שמיים. כדי לדעת האם קנאות באה לשם שמיים או לא - צריך לראות מי הקנאי. מי שהוא בן בנו של אהרון הכהן שהוא "אוהב שלום ורודף שלום", אחד כזה שיוצא לקנא למרות שזה נגד טבעו - אז אפשר לומר שזו קנאות שהיא לשם שמיים. כדי להראות שפנחס היה קנאי אלוקי, התורה כותבת את הייחוס לאהרון הכהן. כי אם לא, אז לא בטוח שמעשה הקנאות לא היה מעורב עם נטיות זרות. אדם שיכול לנהוג בשתי מידות הפוכות, כגון: רחמנות ואכזריות - מוכח שהוא צדיק. לעומת אדם שנוהג כל הזמן במידה אחת (ואפילו היא טובה), זה לא אומר שהוא בחר בה - הוא נוהג כך כי זה הטבע שלו. "לעשות נקמה בגויים.. הדר הוא לכל חסידיו" (תהילים קמ"ט). מסביר הגר"א: למרות שהם חסידים - אף על פי כן יעשו נקמה בגויים. אלו שתי מידות הפוכות חסידות ונקמה בגויים, וזה "הדר", זה היופי של עם ישראל. סתם לעשות נקמה זה לא "הדר". לעשות נקמה כשעם ישראל מוגדר "חסידיו" - זה "הדר", כי

זה נגד הטבע שלהם. ועוד אומר תלמיד הגר"א - רבי מנשה מאיליה - אין דבר כזה טוב מוחלט ורע מוחלט. אלא כל דבר שזה מקומו זה שעתו - הוא מוגדר טוב. וכל דבר שהוא לא במקומו ושעתו - מוגדר רע. האדם בכל רגע נתון צריך לדעת מה המידה שבה צריך להשתמש. לכן במקום שצריך אכזריות, כמו עם פנחס - אז להיות רחמן זה רע. במקום שבו צריך אכזריות - אז להיות רחמן זו מידה רעה, כי זה לא מקומה ושעתה. אנחנו לא מתרגשים מאנשים שהם רק רחמנים, אדם שיש לו רק מידה אחת אי אפשר ללמוד ממנו. מי שיודע לפעול כשצריך ברחמים וכשצריך ברוגז - זו שלמות. לכן אומר שלמה המלך: "רחמי רשעים אכזרי" (משלי י"ב י') - מי שמרחם על הרשע, הוא גורם רע גם לעולם וגם לרשע: א' - כי הרשע לא יודע שהוא בבעיה ולא יוכל לתקן את עצמו, ב' - אם לא אומרים לו שזה רע - הוא ממשיך להפיץ את זה בעולם. מי שלא אוהב את ישראל - הוא לא יוכל לעשות חשבון כזה. מי שאוהב את עם ישראל, כשהוא רואה רשע - הוא מרגיש שהוא חייב לטפל בו בגלל אהבת ישראל שיש לו, כדי שלא יפגע באומה.

לכן "תורת השם תמימה". אתה צריך ללמוד את מה שעשה פנחס בסוף פרשת 'בלק' מתוך הפתיחה של הפרשה הבאה. להבין שלא מרחמנות הוא קם אלא מתוך החסד של אהרון הכהן, ולכן הוא מקבל את ברית השלום: "הנני נותן לו את בריתי שלום", כי הוא יודע להשתמש במידה שאמנם היא נגד הטבע שלו, אבל כשמדובר על כבוד ה' צריך להשתמש בה. אנשים כאלה יודעים לעצור את המגפה. כשקם אדם ואומר לקב"ה "אני נאמן לאלוקות" - הקדוש ברוך הוא סומך עליו, כי הוא יודע להשתמש במידות ההפוכות בזמן הנכון. אדם כזה הוא יבנה את האומה הישראלית, כי זו קנאות של תורה ולא קנאות של שנאת הבריות. הרצ"ה מבאר בזה את כל סוגיית הקנאים. יש מקום לבדוק אם מעשה הקנאה מגיע ממידות רעות. ה'חפץ חיים' אומה, "לא תשנא את אחיך בלבבך" - אפילו על רשע גמור. צריך גם לבדוק את המילה 'קנאי', כי פנחס הוא לא 'קנאי'. פנחס הוא בן בנו של אהרון הכהן. איפה שמענו שנקרא קנאי? נכון שהוא קינא לה' צבאות, אבל זו לא ההגדרה שלו. זו לא מהות חייו. פנחס הוא אליהו. בברית מילה אומרים "עמוד על ימיני". רק פעם אחת אליהו אמר "קנא קנאתי" (מלכים א' י"ט י'), רק פעם אחת אליהו היה צריך להשתמש במילה הזאת. לעומת זאת בכל מוצאי שבת יושב אליהו וכותב זכויותיהם של ישראל. זה נראה קנאי? מי שכל הזמן כותב את זכויותיהם של ישראל, אז כשצריך הוא נהיה קנאי מרוב אהבתו את האומה. איך יכול להיות שפנחס הוא אליהו? אנחנו חושבים שמה שאנחנו רואים בעינינו זה האדם. אבל האדם זה הנשמה שלו. יש נשמה אחת שפעם התגלתה אצל פנחס, ופעם אחרת אצל אליהו. המעשה לא עומד לעצמו - הנשמה מובילה את המעשה. זו גם הסיבה שבפרשה מופיע הציווי "צרור את המדיינים והכיתם אותם". זו אינה מלחמת מצווה רגילה כמו המצווה לכבוש את ארץ ישראל מידי שבעת העממים. מצוות הכיבוש היא בגלל שזו ארץ ה', ארץ שיש לקיים בה מצוות. אלא שכמו שיש קנאה לשעתה - יש גם מלחמת מצווה לשעתה. בגלל שיש טומאה רוחנית כל כך גדולה, יש ציווי להילחם בה "צרור את המדיינים והכיתם אותם". אם כן, מה עם מואב? הרי בנות מואב היו בעיקר החטא! נכון, אבל בגלל שמהם צריכה לצאת רות, לכן אנחנו לא נלחמים במואב. יוצא שיש כאן חשבון ממש מסובך. וכיוון שאסתם אדם לא יודע אותו, אז כשאין ציווי לא נלחמים, לא עושים מה שבא לנו. אבל פה בנפילה הנוראה הזאת, היה צריך טיפול עם נפקא מינה לדורות. יש טומאת מדיין שצריך להכותה. ואין כאן מה לחשוש, זו מלחמת מצווה ששייכת לטהרת האומה הישראלית. מי שלא מבין שבמהלך גאולתנו ניכנס לעוד מלחמות מצווה, לא למד פרשת פנחס. במדיין יש רוע ורצון לגרום לעם ישראל לבעול בנות נוכרים. זה רעה להם ורעה לעולם. כל הזמן צריך לעשות חשבונות כשמדובר על החשבון של כלל ישראל. לכל דבר יש השלכות.

ואז מגיעים לעוד עניין נוסף: יוצאי צבא בישראל.

אחרי כל ספר הדרך, שנפלו בו כל מיני אנשים בדרך, חוזרים אל כלל ישראל. המניין הראשון בתחילת ספר במדב' צבא הקודש והלויים, מבן 20 שנה ומעלה והלויים מבן חודש. מתוך צבא הקודש של בית המקדש - יש היום צבא של תורה וישיבות, מתוך זה יוצאים למלחמה עכשיו. כי לכאורה זו שאלה - מה שייך המניין עכשיו? הולכים לכבוש את הארץ או עושים מניין? והתשובה היא שמי שיכול לכבוש את הארץ - זה רק מי שעבר את ספר במדבר ונשא, מי שלמד שיש צבא הקודש ונשא שייך אל הקודש - אותו אפשר להוציא אותו החוצה למלחמה המעשית על כיבוש הארץ. יוצא שכל ספר במדבר הוא לא רק לספר לנו על הסיבוכים, אלא הוא ספר מבחן - מי יכול לצאת אל עולם החול ולקדש אותו. זו משמעות הדרך. מי שמכיר את צבא הלויים ואחרי זה מכיר את צבא בני המדרש - כשהוא ייצא לדרך למלחמה, עם הדם והחרב - הוא יעשה את זה בטהרה, אחרי שהוא למד את פרשת פנחס. כמו שפנחס ידע להוציא את החרב כשצריך, גם הוא ידע להוציא את החרב כשצריך והכל מתוך הקודש.

